

APLIKOVANÁ PSYCHOLOGIE ARCHITEKTURY

— KNIHA III —

PSYCHOLOGIE KOMUNIKACE
V ARCHITEKTUŘE

Karel Smejkal

APLIKOVANÁ PSYCHOLOGIE ARCHITEKTURY

**KNIHA III.
PSYCHOLOGIE KOMUNIKACE
V ARCHITEKTUŘE**

Karel Smejkal



Karel Smejkal je architekt, spisovatel, vědec a vysokoškolský pedagog. Je spoluzakladatelem soutěže INSPIRELI AWARDS, největší světové studentské architektonické soutěže.

V letech 2017–2019 působil jako místopředseda České obce architektů a v období 2021–2023 jako ředitel pro východní Evropu v rámci American Institute of Architects – Continental Europe.

Na Fakultě stavební Českého vysokého učení technického v Praze vede výzkumný tým a je zakladatelem oboru aplikované psychologie architektury.

Ve své práci se dlouhodobě zaměřuje na podporu mladých talentů v architektuře, propagaci moderních technologií ve stavebnictví a rozvoj vzdělávání a komunikačních dovedností v oboru. Jeho cílem je přispívat ke zkvalitnění přirozeného i umělého životního prostředí.



Foto © Ilona Sochorová

Obsah

Přístup k psychologii komunikace v architektuře	5
Test kompas komunikace	8
Předmět psychologické aspekty komunikace v architektuře (2021)	28
Jednorázové workshopy komunikace (2023)	61
Výzkum porovnání typologie a komunikačních schopností u architektů (2024)	64
Pravidla komunikace	72
Závěr	85
Recenze	89

Předmluva

Veškerá lidská činnost je neoddělitelně spjata s procesy výměny informací. A stavebnictví v tomto ohledu nepředstavuje výjimku – naopak patří k oborům, v nichž má komunikace zásadní význam. Dynamický rozvoj technologií, materiálů a realizačních postupů v současném stavebnictví klade stále vyšší nároky na aktéry podílející se na tvorbě umělého životního prostředí, zejména na architekty. Ti dnes ve stále větší míře vystupují v rolích manažerů, koordinátorů a vedoucích multidisciplinárních realizačních týmů spíše než jako izolovaní autoři individuálních návrhových konceptů.

Stavební činnost se v průběhu posledních desetiletí transformovala v komplexní, vysoce specializovaný a technologicky náročný obor. V tomto kontextu se schopnost efektivní komunikace, rychlé výměny informací a adekvátní reakce na proměnlivé podmínky ve všech fázích vzniku architektonického díla stává klíčovou kompetencí. Tyto požadavky si nutně vyžadují systematický rozvoj tzv. měkkých dovedností (soft skills), které dnes představují nedílnou součást profesní způsobilosti architekta.

Tato v pořadí třetí kniha předkládá shrnutí průniku konceptu **aplikované psychologie architektury** [1] Karla Smejkalů do oblasti výuky komunikace na Českém vysokém učení technickém v Praze. Současně prezentuje výsledky dlouhodobého vědeckého bádání a pedagogických zkušeností získaných v této oblasti v průběhu posledních dvou desetiletí.

Přístup k psychologii komunikace v architektuře

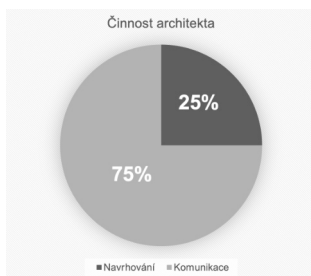
Struktura Aplikované psychologie architektury

Aplikovaná psychologie architektury je interdisciplinárním oborem, který integruje vybrané psychologické poznatky do architektonického vzdělávání a praxe. Její vnitřní struktura vychází z potřeb profesní přípravy architektů a je navržena tak, aby pokrývala tři základní dimenze, které jsou pro výkon architektonické činnosti klíčové:

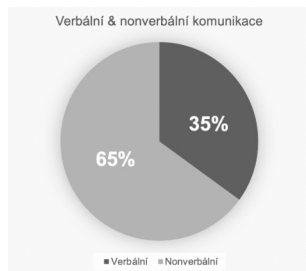
1. **Psychologie architektů a uživatelů**
2. **Psychologie komunikace v architektuře**
3. **Psychologie prostředí (environmentální psychologie)**

Psychologie komunikace v architektuře

Druhá dimenze reflektuje skutečnost, že architektonická praxe je z velké části založena na mezilidské komunikaci. Empirická šetření i pedagogické zkušenosti ukazují, že až **75 %** činností architekta v praxi je komunikačního charakteru – od prezentace návrhů přes vyjednávání s klienty až po vedení týmu nebo obhajobu před stavebními orgány.



Součástí výuky jsou jak verbální (35 %), tak neverbální (65 %) složky komunikace, přičemž zvláštní důraz je kladen na didaktiku řeči těla. **Výuka neverbální komunikace jako dominantní formy mezilidského dorozumívání je doposud v rámci technických univerzit extrémně ojedinělá, s výjimkou kurikula na Fakultě stavební ČVUT v Praze.**



Tato oblast **Aplikované psychologie architektury** si klade za cíl eliminovat komunikační deficit absolventů, zlepšit jejich schopnost vnímat a řídit interakce a tím zvýšit jejich profesní efektivitu i schopnost navázat důvěru s klientem.

Proměna role architekta ve 20. a 21. století

Během 20. století byl architekt považován za centrální postavu návrhového i realizačního procesu. V řadě případů zastával nejen roli tvůrce konceptu, ale i technického experta a stavebního dozoru. Jeho rozhodnutí měla přímý dopad na výslednou podobu stavby i kvalitu uživatelského prostředí. Architekt představoval autoritu, která slučovala estetické, konstrukční i provozní aspekty stavby do jednoho syntetického celku [2, 3].

V průběhu posledních dekad však došlo k zásadní proměně tohoto paradigmatu. Globalizace stavebního průmyslu, diverzifikace odborných profesí, prudký technologický rozvoj a ekonomický tlak investorů vedly k fragmentaci kompetencí, které dříve náležely architektovi. **Architekt se ve většině současných projektových struktur stává jedním z členů multidisciplinárního týmu, jehož role je buď redukována na vizuální koncept (typicky u design-build kontraktů), nebo naopak rozšířena o projektový a procesní management.**

Současný architekt tak již neplní roli všezahrnujícího odborníka, nýbrž koordinátora mezi specializovanými složkami návrhového a realizačního procesu [3]. Úspěch architektonického díla je tak ve značné míře závislý na schopnosti efektivní spolupráce, komunikace a orientace v různorodém kulturním i profesním prostředí. Důraz na tzv. soft skills (měkké dovednosti) se proto stává klíčovým předpokladem pro profesní uplatnění absolventů architektury.

Zároveň narůstá tlak na participativní přístup k tvorbě prostředí, v němž je architekt konfrontován s nutností aktivního naslouchání uživatelským potřebám a vyvažování estetických, ekonomických, sociálních a psychologických faktorů. To vše vyžaduje schopnost reflexe, empatie a kulturní citlivosti, které dosud nejsou součástí standardního kurikula technického vzdělávání.

V tomto kontextu lze chápat **aplikovanou psychologii architektury** jako odpověď na posun profesního profilu architekta od izolovaného „tvůrce“ k integrálnímu aktérovi složitého komunikačního a rozhodovacího systému. Aplikace psychologických poznatků do oblasti architektonické edukace představuje nezbytný krok k vyrovnání se s požadavky 21. století.

Test kompas komunikace

Výuka předmětu Psychologické aspekty komunikace, realizovaná od zimního semestru **2021** na Fakultě stavební ČVUT v Praze, byla od počátku koncipována s důrazem na individualitu každého studenta. Analogicky k přístupům ve vrcholovém sportu lze i v oblasti komunikace předpokládat, že dosažení optimálních výsledků vyžaduje individualizovaný přístup k jednotlivým účastníkům výuky. Za tímto účelem bylo nezbytné vytvořit diagnostický nástroj (dotazník), jehož výsledky by umožnily cílené nastavení výukového procesu komunikace v souladu s individuálními potřebami studentů.

Impulsem pro vznik tohoto nástroje byla přímá interakce se studenty, analýza jejich obtíží v oblasti komunikace a diskuse nad možnostmi optimalizace výukových postupů. Vzhledem k povaze zkoumaného fenoménu – lidské komunikace – bylo nezbytné hledat řešení, která by reflektovala široké spektrum komunikačních schopností jednotlivců, jejichž vstupní podmínky (např. věk, profesní a životní zkušenosti, temperament) se výrazně liší.

Na základě této analýzy bylo rozhodnuto strukturovat diagnostický rámec schopností v komunikaci do osmi klíčových parametrů:

- Asertivita
- Postoje
- Pocity
- Přístup
- Pozornost
- Obsah
- Rozvaha
- Zaměření

Každý z vymezených parametrů umožňuje interpretaci na základě dichotomického principu, tj. prostřednictvím vzájemně protikladných pólů. Tyto póly reprezentují spektrum mezi silnými a slabými stránkami daného aspektu komunikační kompetence (viz tabulka níže). Takto strukturovaný přístup umožňuje nejen identifikovat oblast převahy či deficitu, ale také formulovat individualizovaná doporučení pro rozvoj konkrétních komunikačních dovedností.

Interpretace parametrů komunikace pro test Kompas komunikace

Parametr	Silné stránky	Slabé stránky
Asertivita	Aktivita	Pasivita
Postoje	Vstřícnost	Náročnost
Pocity	Pozitivita	Negativita
Přístup	Bezproblémovost	Komplikovanost
Pozornost	Pozornost	Nepozornost

Každý z identifikovaných parametrů byl následně operacionalizován do souboru výroků a otázek, které umožňují respondenti (testovanému subjektu) reflektovat své komunikační schopnosti v rámci daného parametru. Odpovědi jsou koncipovány ve třech polohách: jednoznačný souhlas (ANO), jednoznačný nesouhlas (NE) a postoj nejednoznačnosti (NĚCO MEZI). Tento formát umožňuje zachytit nejen krajní polohy, ale i nuance komunikačního chování.

Asertivita

- Když někdo položí otázku na konferenci nebo v nějaké debatní skupině, jste to vy, kdo zaplní dlouhé ticho zvednutím ruky?
- Když jste ve společnosti s lidmi, které příliš neznáte, patříte většinu mezi první, kteří začnou komunikovat?

Postoje

- Řekli byste o sobě, že jste při komunikaci vstřícní a spíš motivujete lidi, aby se s vámi rádi bavili?
- Řekli byste o sobě, že jste v komunikaci spíš nároční a neváháte s lidmi sdílet svůj někdy až kritický postoj na ně a na to, co někde řekli, na čem pracují?

Pocity

- Komunikaci si užíváte téměř kdekoliv a kdykoliv.
- Při komunikaci s cizími lidmi jste často nervózní.
- Nervozita vám někdy brání se vůbec do komunikace zapojit.

Přístup

- Většinou máte problém, jak komunikaci zahájit.
- V komunikaci jste většinou spontánní a nenucení.
- Komunikaci máte tendenci natahovat.
- Upřednostňujete vyčkat, než vás někdo jiný zapojí do komunikace.

Pozornost

- Při hovoru zpravidla přecházíte z jednoho tématu ke druhému, aniž byste se drželi nějaké jasné obsahové linie, a občas se vám stává, že si ani nevzpomenete (nebo to již není důležité), jakým tématem jste hovor začínali.
- Když se s někým bavíte, zpravidla zvládáte sledovat obsah hovoru, a když se vás zeptá, kde jste to skončili, pomůžete mu se napojit, kde ve svém vyprávění skončil?
- Když hovoříte ve skupině více lidí, vnímáte, jak stojíte a zda svým tělem nezabraňujete někomu za vámi být součástí vaší skupiny?
- Když s někým hovoříte, vedle vlastní řeči vnímáte, zda vás protějšek skutečně poslouchá, a adekvátně reagujete na jeho řeč těla.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy ***Aplikovaná psychologie architektury - Kniha III..***

Pokud se Vám ukáзка líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.